

... trăiesc, mă îmbolnăvesc, mă vindec, lucrez, visez și scriu în limba română, limba în care, atunci când voi muri, îmi voi încredința sufletul lui Dumnezeu, să facă El ce crede cu acest suflet, pentru mai binele românilor de pretutindeni. Doamne, ocrotește-i pe români!

Adrian Păunescu

Adrian PĂUNESCU

(20 iulie 1943, Copăceni, plasa Bălți, județul Bălți, Basarabia, astăzi Republica Moldova — 5 noiembrie 2010, București)

Poet, publicist, textier și om politic român. Organizator al Cenaclului Flacăra, întrunire desfășurată periodic în anii 1973–1985, de regulă în orașele mari ale României, unde artiștii promovați de poet prezentau lucrări muzicale și literare în fața unui public numeros. A contribuit enorm la deșteptarea națională a românilor din Basarabia.

Membru de onoare al Academiei de Științe a Moldovei (2010).

DISCURS LA INTRAREA ÎN ACADEMIA MOLDOVEI

-Onorată Academie, Domnilor oameni de cultură și știință, Domnule Președinte, fraților!

Ar trebui să fim liniștiți, din moment ce, după cum stă scris în Ioan, „**La început a fost Cuvântul, și Cuvântul era la Dumnezeu, și Dumnezeu era Cuvântul**”. Dar putem fi liniștiți, când această sfântă taină o știu toți și par dispuși să o folosească în interesul propriu?

Înrobirea limbilor a fost efectul pervers al supremului adevăr, că la început a fost cuvântul. Ca un ostaș credincios și onest, cultul limbii a devenit prizonier și a fost schingiuit să-și piardă înțelesul. Dincolo de războaiele devastatoare, nu s-a potolit o clipă războiul cuvintelor.

Punerea unui popor sub semnul altei limbi decât cea pe care i-o dăduse Dumnezeu n-a fost mai morală decât agresiunea împotriva unor teritorii și asumarea prin forță a bogăției altor pământuri. În acest coșmar trăiește și moare lumea de mii și mii de ani. Așa trăim și noi, sub toate structurile și provocările care ne înconjoară. Limba dacică și limba latină au intrat într-o osmoză profundă, ca să cuprindă înaltul și adâncul ființei românești.

Dar trăim într-un bloc european cu pereții subțiri. Divina limbă română n-a putut să nu fie, din când în când, în cursul formării și al practicării ei, intersectată de influențe slave, maghiare, germane, franceze, poloneze, evreiești, turcești, grecești. Acestea au dat un farmec aparte limbii noastre. Și un plus de credibilitate. E o limbă vie, care nu-și refuză nici măcar câteva ore de boemă, dar, în esență, românii din Alba Iulia, Chișinău, Baia Mare, Timișoara, Cernăuți, Craiova, Orhei, Cluj-Napoca, Ploiești, Mureș, Constanța, Iași, se înțeleg, esențial, în aceeași limbă română.

Felul în care pun aromâni problema fatalității limbii pe care o vorbesc poate crea fiori poligloților iuți de caracter. Cum spunea C. Belimaci, poetul național al aromânilor:

*Părinteasca dimandare
Ni spergiură cu foc mare
Frați di mumă și di-un tată
Noi, Armâni di eta toată!*

*Di sub plocile di morminți
Strigă-a noștri buni părinți
-Blastemare s-aibă-n casă,
Cari di limba lui se lasă!*

Aceeași pledoarie, din tranșeele Primului Război Mondial, marele poet basarabean, preotul dr. Alexei Mateevici:

*Limba noastră-i o comoară
În adâncuri înfundată
Un șirag de piatră rară
Pe moșie revărsată.*

*Limba noastră-i limbă sfântă,
Limba vechilor cazanii,
Care o plâng și care o cântă
Pe la vatra lor țărani.*

Cu cât tragism și cu câtă simplitate a scris Grigore Vieru, marele poet al regisirii fraților și a căruia umbră o simțim încă printre noi, testamentul său despre limba maternă:

*În aceeași limbă
Toată lumea plânge,
În aceeași limbă
Râde un pământ
Ci doar în limba ta
Durerea poți s-o mângâi,
Iar bucuria
S-o preschimbi în cânt.
În limba ta*

*Ți-e dor de mama
Și vinul e mai vin,
Și prânzul e mai prânz.
Și doar în limba ta
Poți râde singur,
Și doar în limba ta
Te poți opri din plâns.*

*Iar când nu poți
Nici plânge și nici râde,
Când nu poți mângâia
Și nici cânta,
Cu-al tău pământ,
Cu cerul tău în față,
Tu taci atunce
Tot în limba ta.”*

De la București, cel ce vă vorbește acum scria el însuși:

*Cum rar se mai poate da mână cu mână,
Că unii au nunți, iar ceilalți funeralii,
Noi, hai să vorbim, noi, mereu ilegali,
Oriunde afla-ne-vom, Limba Română.*

*Hotarele strâmbe, făcute să doară,
Cătușe pun, iată, pe țară și țară,
Când oare zăvorul putea-va să sară,
Răpus dintre noi pentru ultima oară?*

*Ne-au luat și provinciile, și râuri, și frații,
Ne-au luat și puțința de-a sta mână-n mână...
Ce triste trecând spre mormânt generații,
Dar este făcut și ceva să rămână.
Se află în noi – semn al singurei nații –
Adânc-ilegala rostire română.
Și-am zis, în propriile mele testamente:*

*Mă rog pentru voi
Și vă rog,
Pentru numele lui Eminescu,
Să nu trădați limba română.*

În urmă cu șase decenii și ceva, măicuța mea, învățătoarea Floarea Ispas, a trebuit să plece cu abia născutul care eram, înapoi peste Prut, sub presiunea din ce în ce mai dură a frontului.

– Nu-mi închipuiam, zicea tata, că pierderea războiului se va răsfrânge total asupra vieților noastre, asupra recoltelor noastre, asupra educației copiilor noștri, asupra calității pâinii noastre, asupra pensiei bătrânilor de prin sate și de prin orașe, asupra limbii române. Parcă un plan diabolic și amănunțit a fost pus în operă, timp de două decenii.

– Ce voiau, tată?

– Sovietizarea și bolșevizarea României.

După 1964, 1965, 1968, iarba proaspătă a învins urmele de șenile și de abrutizare, românul s-a trezit la o nouă viață, peste toate criminalele datorii de război și cote obligatorii pe care le plăteau țărani români.

S-au petrecut, atunci, reforme cu fața la popor. România își recăpătase dreptul unui minim acces la echilibrul mondial. Nu, România nu devenise o țară capitalistă. Dar era acea țară din lume care dezvoltă raporturi de colaborare cu marile țări capitaliste ale lumii. Nu ni se micșorau dificultățile, dar nu mai eram așa de singuri pe lume. Intelectuali români de toate vârstele au început să călătorească în Occident.

Cu această ocazie, paradoxal, am descoperit și partea frumoasă a Răsăritului în mijlocul căruia trăiam. Sâmburii libertății ne aduceau în memorie istoria adevărată și obligațiile fraterne, față de toți românii. Mari creatori, de pe ambele maluri ale Prutului, și-au regăsit responsabilitatea în destinul limbii care-i una pe toți românii. S-a spart Gulagul și frânturi de mesaje ale fraților înlănțuiți au răsunat îndatoritor în noaptea dintre noi. Atunci am început să aflăm numele eroicei poezii, arte și conștiințe basarabene, cea care ar merita ea însăși Premiul Nobel: **Vieru, Matcovschi, Damian, Cimpoi, Druță, Codru, Loteanu, Lari, Costenco, Doga, Hadârcă, Vodă, Aldea Teodorovici, Vatamanu, Cărare, Teleucă,**

Suceveanu, Strâmbeanu, Tarlapan, Valeriu Matei, Anatol și Tudor Chiriac, Josu și Ciubotaru.

S-a auzit peste toate zăbrelele chemarea lui Dabija: „**Doru-ni-i de dumneavoastră / Ca unui zid de o fereastră**”.

A luminat continentul puterea dovedită de jertfă a grupului Ilașcu, când Ilie – condamnat la moarte – a strigat din cușcă: „Vă iubesc, Popor Român!”

Pe fondul unei educații de familie curajoasă și corectă, am scris eu însumi poezii care au devenit opere orale, pe toate teritoriile locuite de români. N-aveam voie să fac un singur pas dincolo de Prut, până în august 1990, când – într-un triumf de început de lume – frații artiști basarabeni m-au recuperat și m-au sărbătorit pe 30 august 1990, în Piața Marii Adunări Naționale, de Ziua Limbii Române. De atunci am tot avut conflicte la graniță cu străjerii imperiului, pentru ca în 1994, să devin prizonierul lui Smirnov, răpit de legiunea lui la Tighina. Dar ce importanță mai are?

Au trecut aproape 67 de ani de la plecarea nou-născutului care am fost, din Basarabia. Dar eu prima gură de aer la Copăceni – Bălți am primit-o de la Dumnezeu. Basarabia e și în structura mea, precum e și Ardealul, cealaltă zeitate a credinței mele de român – iubitor de totalitatea românească. Am știut și știu câtă dreptate avea Const. Stere să lase ambelor maluri acest aforism incomparabil: „**Nicio picătură de energie morală nu se risipește în zadar!**” Dovadă, peste ani, regăsirea noastră în ceea ce e scris la intrarea în Catedrala Reîntregirii de la Alba Iulia: **menirea de a fi împreună a poporului român.**

Cum aş putea considera decât ca o încununare a întregii mele vieți, decizia Academiei Republicii Moldova de a mi se face onoarea să fiu primit în rândurile sale? Martorii acelor ani nu mai sunt. E doar Basarabia eternă, cu toate suferințele și speranțele ei. Și sunteți dv., memoria neamului. Vă mulțumesc recunoscător, cu atât mai mult cu cât normalitatea, care e pentru toți românii limba română, a fost și – uneori – mai este pentru mulți dintre dv. ocazia unei lupte, a unei jertfe, nu o simplă fatalitate geografică.

Mă rog pentru sufletele martirilor basarabeni care au fost aruncați și asasinați în gulagurile – siberiene și nesiberiene – staliniste, pentru credința și lupta lor împotriva ocupației și bolșevizării, în speranța libertății

și regăsirii naționale. Și mă rog pentru sufletele martirilor ardeleni rupți pe roată, aruncați de vii în gropi cu var nestins, pentru credința și lupta lor. Parcă e un blestem că peste unul dintre poeții renașterii basarabene a trecut un camion, ca să-i zdrobească oasele și credința. L-am omagiat și atunci, de la București, îl omagiez și acum, la Chișinău. Dumnezeu să te binecuvânteze, poete Dumitru Matcovschi!

A fost stigmatul și a fost noblețea, norocul destinului meu să caut, încă de tânăr, totalitatea românească. Fie că am găsit-o în forța destinică a Ardealului, fie că am descoperit-o în tragismul basarabenilor și bucovinenilor, fie că m-a luminat geniul lingvistic oltenesc, că am auzit Doina mântuitorului nativ – moldovean Eminescu pe râurile interioare, fie că am ucenicit la școala de stilistică muntenească, fie că m-a atras înflorirea sudică a spiritualității aromâne, n-am pregetat să trec oceanul, în 1970, spre a-l cunoaște pe Mircea Eliade, marele scriitor și academician căruia i s-a refuzat Academia. În zile și nopți fără seamăn, am realizat împreună un dialog care se înscrie în actele de început ale epocii moderne a istoriei României.

Nu trebuie să vă spun eu cum mi s-a părut că sună, la Chicago, în mijlocul Americii, cursurile sale despre universalitatea miturilor și legendelor românești. Aveam 27 de ani când am aflat uimit ce bogată, nobilă și modernă este limba română. De 40 de ani, mă hrănesc din mărturisirea lui Mircea Eliade: „**Scriu în limba română, limba în care visez**” și nu mă mai satur să mă bucur de acest dar al firii: limba română. Nu avusesem până atunci distanța corespunzătoare pentru a-i măsura altitudinea. Dar, dacă omul de cultură, recunoscut ca atare de filosofi și scriitorii de vârf ai omenirii, mi-a procurat această revelație, pot la rândul meu să vă spun astăzi dumneavoastră, academicienilor Republicii Moldova, oamenilor de știință și de cultură ai acestui pătimit pământ, care a produs lacrimi, istorie și genii, că **am avut norocul să descopăr totalitatea românească nu numai geografic, nu numai istoric, dar și metafizic, în adâncimile insondabile ale gândului eliadesc.**

Mircea Eliade era atunci mai tânăr decât sunt eu azi. Deși nu mi-a lipsit vocația pentru limbi străine, deși mi-a plăcut din când în când să recit în puternica limbă rusă „**Mne grustno na tebea smotreti**” sau în muzicala

spaniolă „**La muerte me esta mirando des las torres de Cordoba**” sau în rotunda limbă engleză „**The answer, my friend/ Is blowing in the wind**” sau în italiana liturgică „**Lasciate ogni speranza, voi due entrate**” sau în universală franceză „**Allons, enfants de la patrie**”, deși respect toate limbile pământului, chiar și pe cele ale adversarilor tradiționali ai poporului meu, trăiesc, mă îmbolnăvesc, mă vindec, lucrez, visez și scriu în limba română, limba în care, atunci când voi muri, îmi voi încredința sufletul lui Dumnezeu, să facă El ce crede cu acest suflet, pentru mai binele românilor de pretutindeni. **Doamne, ocrotește-i pe români!**

Și mă închin lui Eminescu, spiritul suprem al totalității românești: „**Nu credeam să-nvăț a muri vreodată**”. El este grinda pe care s-a construit neamul. Oricât de multe bariere s-ar așeza între noi, noi nu ne putem muta din Eminescu, ne regăsim în Eminescu, cifra secret al eternității noastre incoruptibile.

Oricâte reverii ne-ar oferi limba română, nu putem să nu-i cerem iertare, pentru toate stăgările și lașitățile, pentru toate erorile și încăpățânările de care nu totdeauna am știut să ne ferim. Așa se cuvine, cred, să-mi închei mărturisirea de credință către Academia Moldovei.

*De toată trădarea aceasta,
De toată pornirea păgână,
De toată vânzarea de frate,
Tu, iartă-ne, limbă română!*

*De toată supunerea oarbă,
De toată iuțea de mână,
De toată uitarea de sine,
Tu, iartă-ne, limbă română!*

*De felul cum trecem Ardealul,
Ca marfa, din mână în mână,
De cinica negustorie,
Tu, iartă-ne, limbă română!*

*De singurătatea în care
Moldova furată se-ngână*

*Și Prutul ne ghilotinează,
Tu, iartă-ne, limbă română!*

*De harta aceasta bolnavă
Și scoasă silit din țâțână,
De Legi și Tratatate mizere,
Tu, iartă-ne, limbă română!*

*De noi, ce-am ajuns interjecții
Și oameni cu fruntea-n țărână,
De toți surdomuții ce suntem,
Tu, iartă-ne, limbă română!*

*De-aceste concesii, ce țara
O rană o fac să rămână,
De-aceste nedrepte hotare,
De neamul acesta, ce moare,
Tu, iartă-ne, limbă română!*

Să rămânem credincioși rădăcinii noastre, să ne batem pentru dezvoltarea și prosperitatea ambelor maluri ale Prutului, pentru regăsirea noastră în Europa și în spațiul legitim al spiritualității românești, pentru diversitatea și integritatea culturii naționale, pentru unitatea neamului, pentru demnitatea de a fi români – oriunde ne-am afla – și pentru a continua să visăm și să gândim în limba română.

30 august 2010, Chișinău, AȘM